



DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fôl'a acést'a ese tóta Marti sér'a,
— dér' pronomeratiunile se priimescu
in tôte dílele.

Pretíulu pentru Ostrunguri'a: pre anu
8 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 4 fi. pre unu tri-
luniu 2 fi. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 5 fi.
pre unu triluniu 2 fi. 50 cr. in v. a.
Unu esemplariu costa 15 cr.

Tôte síodieniele síbanii de prenu-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea diurnalului:
Aradu, Strat'a Telski-ana, nrulu 27.

Inseritiunile se priimescu cu 7 cr. de
linia, sí 30 cr. tacse timbrale.

TREI CRAI AU CALETORITU.

— *Colindu orientala.* —

Trei crai au caletoritu,
Sí 'n Orientu au sositu,
In orasiulu celu pomposu,
La 'mperatulu celu morbosu. . . .

Dupa ce 'n palatu intrara,
Toti pe rondu ilu-intrebara,
Cà dupa curund'a-i mórte,
Cui sí càtu testédia parte?

Ér' bolnavulu tresarindu,
Li 'ntonà d'in graiu graindu:
„Ce-mi vorbiti mie de mórte? . . .
Pentru ce să vi lasu parte? . . .

Cà eu n'am voia să moru,
Ci să gustu mereu amoru. . .
Sí să fiu totu punte 'n punte,
Intre tierile marunte.

Dreptu acea ve grabiti,
Sí pre mine me scutiti
De batai'a robiloru,
Sí de poft'a dreptiloru.

Cà déca nu veti grabí,
Sí voi, cu mine-ti perí,
Cà foculu ce s'a aprínsu,
Este fórte greu de stínsu.“

*

Tei crai au caletoritu,
D'in susu de la resaritu,

La orasiulu celu sumetiu,
D'in-colo de *Cane-cretiu*.

Sí-au tienutu divanu secretu
La *Wilhelm* in cabinetu,
Cum să scape pre morbosu
De slovaculu furiosu?

Sí, cà cine-ar fi mai bunu,
Cine-ar fi acelu nebunu?
Care să s'arunce 'n focu,
Éca asîe, pe unu norocu. . . .

Sí in urma hotarira,
Sí cu toti se invoira
In persón'a lui Andrisiu,
Scriendu-i pe repedisiu:

„Mài Andrisiu cu duóue capuri!
Tu esci harnicu de atacuri,
Cà de càti-va ani incóce,
Ai avutu regasu sí pace. . .

Du-te dér' la resaritu,
Sí fà pace nesmintitu,
Cà de nu, e vai de noi,
Vai de noi, dér' vai de voi!“ . . .

Ér' Andrisiu celu voimicosu,
Li respunse 'n versu duiosu:
„Duce-ne-amu să ne ostimu,
Dér' scimu, cà ér' o patímu . . .

A-poi, sciti, de ne-omu miscá,
Nu sciu, Dieu, ce va armá,

Cà nebunii nosti de-a-ci
De siguru ne-'oru pacali. . . .

Dati-mi déra mie pace,
Cà nemicu nu potu eu face,
Cà multi prosti s'au cumintitu. . . .
Deci si eu sum de peritu. . . .

* * *

Astu-feliu bietulu de mperatu
Parasitu, a desperatu,
Si dóta la prima-véra,
L'oru scóte la prundu a-fore. . . .

Scovarda Gravila.

Sócr'a cu trei nurori.

Poveste.

(Fine.)

Dupa nunta, barbatii d'in nou se duc in tréb'a loru si nurorile remanu ér' cu sócr'a a-asa. Bab'a érași li dà de lucru cu mesur'a, si cumu vine sér'a, se culca dupa obicei. Cele duóe nurori vediendu pe cea mai tinera codindu-se la tréba, ii dîcu: da nu te totu codi, cà mamuc'a ne vede.

— Cum? Eu o vedu, cà dórme. Ce feliu de tréba e acést'a? noi sà lucràm, si ea sà dórma?

„Nu cautá, cà horaesce,—dise cea medilocia,—mamuc'a are la céfa unu ochiu neadormitu, cu care vede totu ce facemu, si-a-poi tu nu scii cine-e mamuc'a, n'ai mancatu nici odata mórea ei.“

— La céfa? . . . vede tóte? n'am mancatu mórea ei? Bine cà mi-am adusu a-minte . . . Dér' ce mancàm noi?

„Ia rabdári prajite . . . Ér' déca esci flamanda, ia si tu o bucata de mamaliga d'in coltariu si cu niste cépa si mananca.“

— Cépa cu mamaliga? d'a-poi nému de némulu meu n'a mancatu asîe bucate. Da slanina nu-e in podu? untu nu-e? óue nu sunt?

„Ba sunt de tóte,—disera cele duóe, — dér' sunt a mamucii.“

— Eu credu, cà ce-e a mamucii, e si alu nostru, si ce-e alu nostru, e si alu ei. — Feteloru, hai! s'a trecutu de siaga. Voi lucrati, cà eu me duc sà pregatescu ce-va de-a mancarii; scii, cóle, ce-va mai omenesce; si acusi ve chiamu si pe voi.

„Dómne ce vorba ti-a esitu d'in gura!—disera cele duóe. Vrei sà ne-aprindemu paie in capu? sà ne sverle bab'a pe drumu?“

— Las' déca v'a dorè capulu. Candu v'a intrebá pe voi, sà dati vin'a pe mine si sà lasati, sà vorbescu eu pentru tóte.

„A-poi dér' . . . dà! . . . fa cum scii; numai sà nu ne bagi si pe noi in belea.“

— Hai, feteloru, taceti, gur'a vi mérga; cà nu-e buna pacea si mi-e draga galcév'a. Si ese cantandu:

„Vai seracu de omulu prostu,
Bunu odoru la cas' a fostu!“

Nu trece nici unu ciasu la medilocu si unu cuptoriu de placinte, càti-va pui parpoliti in untu, o strachinóia de smantana si mamaliga erau gata. A-poi iute chiamá si pe cele-l-alte duóe in bordeiu si se punu la mésa cu tótele.

— Hai feteloru, mancati bine si pre Domnulu laudati, cà eu me repedu in cracima s'aducu si unu cofaelu de vinu, cà sà mérga placintele aceste mai bine pe gutu.

Dupa ce au mancatu si au beutu bine, li-a venitu a cantá, cà rusului d'in gur'a gárlieciului:

„Sócr'a, sócr'a póma acra!
„De te-ai cóce, càtu te-ai cóce,
„Póma dulce nu te i face. . . .“

Si-au mancatu si-au beutu si-au cantatu pana au adormitu cu tótele pe locu. Candu se scóla bab'a in zori de diua, ia nurori déca ai de unde. Ese afore sparieta, dà incolo, dà pe d'incolo si candu intra in bordeiu, ce sà véda? bieteles nurori jaliau pe sócr'a. . . . Pene imprasciete pe diosu, farmaturi, blide aruncate in tóte partile, cofaelulu de vinu resturnatu, ticalosia mare! . . .

— Da ce-e a-colo? — strigá bab'a inspaimantata!

Nurorile atunci saru arse in petióre; si cele mari incepu a tremurá de frica, cum e varg'a, si lasa capulu in diosu de rusino. Ér' cea cu pricin'a raspunde:

„Da bine, mamuca, nu scii c'au venitu tatic'a si cu mamuc'a si li-amu facutu de mancare, si li-amu scosu unu cofaelu de vinu, si de acea ne-amu chefaluitu si noi o léca. Eca chiaru mai dineórea s'au dusu.“

— Si m'au vediutu cuscii cumu dormiam?

„D'apoi cumu sà nu te védia mamuca?“

— Si a-poi de ce nu m'ati sculatu? manca-v'ar cium'a, sà ve manance!

„D'a-poi da, mamuca, fetele aceste au spusu, cà D-ta vedi totu, si de-acea am ganditu, cà esci maniósá pe tatic'a si pe mamuc'a, de nu te scoli. Si ei erau asîe de mahnuti, de mai nu le-a ticnitu mancarea.“

— Ei, lasa, ticalóseloru, cà ve voiu dobzela eu de acumu inainte.

Si de atunci nurorile n'au mai avutu di buna in casa cu bab'a. Candu isi aducea ea a-minte de puicele cele nadolence si boghete, de vinisiorulu d'in cracima, de risip'a ce s'a facutu cu munc'a ei, si c'au vediutu-o cuscii dormindu asîe lafaiata, cum erá, crepá de ciuda, si rodè in nurori, cumu róde càriulu in lemnu.

Se saturasera pana si cele duóe de gur'a cea rea a babei; si cea mai tinera gasi acumu prileju sà-i faca pe obrazu si sà orandúesca totu-odata mostenirea babei pr'iu o diata ne mai pomenita pana atunci, si éta cumu:

„Cumnateloru! — dise ea intr'o di candu se aflau singure in via. Nu putemu trai in cas'a acésta, de n'omu face tóte chipurile, sà scapàm de hirc'a de baba.“

— Ei cum?

„Sà faceti cum voiu invetiá eu, si habaru sà n'aveti.“

— Ce sà facemu? — intrebá cea mai mare.

„Ia sà dàm bust'a in casa la bab'a, si tu s'o iai de canep'a dracului si s'o trantesci cu capulu de paretile celu despre resaritu, càtu vei potè; totu asîe sà faci si tu cu capulu babei, de paretile celu despre apusu, si a-poi ce i-'oiu mai face si eu, veti vedè voi.“

— D'a-poi candu 'oru veni ai nostri?

„Atunci voi sà ve faceti mórt'e'n papustoi, sà nu spuneti nici lae nici balae. Voiu vorbi eu si cu dinsti si las' déca va fi ce-va.“

Se induplecara si cele duóe, intrara cu tótele in casa, luara pe bab'a de peru si-o isbira cu capulu de paretu pana i-lu dogira. A-poi cea mai tinera fiindu mai siugubatia decât cele duóe, trantesci bab'a in mediloculu casei, si o fragmenta cu petiórele, si o ghigoscesca ca pe dinst'a: a-poi i scóte limb'a afore, i-o strapunge cu aculu si i-o presera cu sare si cu piperiu asîe, cà limb'a indata se umflá si biet'a sócr'a nu mai putè dice nici càrcu, si slaba si stalcita, cum erá, cadit la patu bolnava de mórt'e. A-poi nurorile dupa sfatuirea celei cu pricin'a asiediara bab'a intr'unu ascernutu curatu, ca sà-si mai aduca a-minte de candu erá mirésa si dupa acést'a incepura a scóte d'in lad'a babei valuri de panza, a si da ghiontu un'a altei'a, si a vorbi despre starlici, toiagu, nasalie, poduri, parao'a d'in man'a mortului, despre gainele ori óuele de datu peste grópa, despre strigoi si câte alte nesdravanii infiorátorie; încátu numai aceste erau de ajunsu s'o víre in grópa pe biét'a baba.

Eca fericirea visata de mai inainte, cum s'a implinitu!

Pe candu se petreceau aceste, éca s'audu scártieindu niste care, barbatii veniau. Nevestele loru li esu intru intimpinare, si dupa sfatuirea celei mai tinere, de la pórt'a s'arunca in gútulu barbatiloru si incepu a-i luá cu vorb'a si a-i dismerdá, care de care mai magulitoriu.

— Da ce face mamuc'a? — întrebara cu totii de odata, candu dejugau boii.

„Mamuc'a, — le luà cea mai tenera vorb'a d'in gura, — mamuc'a nu face bine, ce face; are de gandu sà ne lese sanetate, serman'a.“

— Cum? — dîsere barbatii inspaimantati, scapandu resteele d'in mana.

„Cum? Ia sunt vre-o cinci siese dîle, de candu a fostu sà duca viteii la campu, sî unu ventu reu, pe semne a datu peste dîns'a, serman'a! . . . elele i-au luat u gur'a sî petiò-rele.“

Fiii se rapedu atunci cu totii in casa la patulu manesa; dîr' biét'a baba erà umflata càtu o bute sî neci potè blestî macar d'in gura; sentîrea inse nu sî-o perduse de totu. Sî vediendu-i isî miscà pucînu man'a sî aretà la nor'a cea mare sî la paretile despre resaritu, a-poi aretà pe cea medilocia, sî paretile despre apusu; pe urma pe cea mai tinera, sî diosu in mediloculu casei; dupa aceea deabiè putù aduce pucînu man'a spre gura sî indata cadiù intr'unu lesînu grozavu.

Toti plangeau sî nu se puteau dumeri despre semnele ce facè mam'a loru. Atunci nor'a cea tinera dîse:

— Da nu intelegi ce vre mamuc'a?

„Nu,“ — dîsera ei.

— Biét'a mamuca lasa cu limba de mórte: cà fratele celu mare sà iee loculu in cas'a cea despre resaritu; celu medilociu cea despre apusu, éra noi sà remanemu aici, in cas'a betranésca, ca medîni ce suntemu.

„Cà bine mai dîci tu nevêsta,“ — respunse barbatu-seu. Atunci cei-l-alti ne mai avendu incotrò sîoval, dîat'a remase buna tacuta.

Bab'a muri chiaru in acea dî sî nurorile despletite, o bociau de vuià satulu. A-poi peste duòe dîle o ingropara cu cîste mare sî tôte femeile d'in satu sî de pr'in partile vecine vorbiau despre sócr'a cu trei nurori sî dîceau: ferice de dîns'a, c'a muritu, cà sciu, cà are cine-o bocî!

(Con.)

I. Creanga.

Talmesiu-balmesiu.

Limbele rele vorbescu multe flécuri síode despre ingrigatorii fundatiunei fericitului E. Gosdu, sî a-nume, cà sî cînsti'a loru, tocmai ca sî financierii Asociatiunei aradane, s'au cam incurcatu in socoteli, sî alte nemicuri de aceste.

Spre liniscirea celoru interesati inse, avemu sà spunemu cea ce ni s'a referatu, sî inca d'in fonte siguru, cà adica fundatiunea gosduiana inca nu-e incurcata cum se cade, cà-ci mai sunt càti-va cruceri la mana.

Diarile se plangu in contr'a publicului nepartini-toriu.

Lucru in daru, pentru-cà cei nepasetori sî asfè nu citescu nemicu, pr'in urmare neci tanguirea diarielu nu va st rabate pana la baieriele animelu loru impetrite.

Multi se mira, cum de Tiligariulu de unu tempu (cum de pe la alegerea de metropoliu), a inceputu a mai slabî d'in coròsle pe cari càrtiecià totu pe placulu domniloru.

Ei, „Jedeš warum, hat sein darum!“ adica e semaulu, cà ér' se inschimba domnii.

(§) Toti romanii ascépta cu doru sosirea „Nascerei Domnului!“ —

Da, acést'a serbare multu dorita se apropie, este mai a-cî

Li dorimu déra, ca sà-i afle pre toti sanetosi voinici, solidari, sî in virtuti! . . .

Asîè, fratiloru, sà ne desbracamu de pecate, ca sà ne facemu vrednici de di'a cea marétia a „Nascerei Mantuitoriului“ nostru! —

Rugatiunea de septemana a romaniloru

Stihu 1.

„Domnedieu e scaparea nóstra sî puterea, ajutoriu intru necasurile, cele ce ne-au aflatu pre noi fórte!“ . . .

Bucînu redactiunei.

Dlui Traiòviciu in E. — S'a facutu.

Protocolulu dracului.



Restantieri!

Vedeti pe mamonulu éra-sî cu pecetulu in mana? Sà sciti déra, cà a trecutu de síaga. . . . ,

O vorba, ca o suta: celu ce d'între voi nu va solvi pana la anulu nou 1876 c. v. detor'ra ce-o are la mine, mai antaiu lu-voiu tipari a-ici in protocolulu dracului sî ilu voiu dá pe man'a celui de susu, sà-i puna pecetulu pe frunte, dreptu distinctiune, pentru a fi la toti cunoscutu ca reu de plata, sî déca neci acestu lécu nu va ajutá nemicu, — precum vi-am mai spusu — ve dau pe man'a fiscalesiloru.

Dîlele trecute càti-va d'între voi s'au pocaitu, cà adica au platitu omenesce ce au detoritu, sî astu-feliu acei'a voru fi sî miluiti, a-nume: voru scapá de pecetulu mamonului sî caniele fiscalesiloru.

Asîè déra platiti sî voi, cari inca nu v'ati indrep-tatu, pana n'a fi tardiu. . . .

Magazinulu lui „Gur'a Satului.”

Taber'a unghuresca d'in romani de pe la alegerile de deputati dietali d'in Ungari'a si Transilvania.

Acestu quotlibet compusu parte d'in voluntari, parte d'in cei prins'i cu funea, se publica spre scire si acomodare. Lasa veda lumea: cine sunt acei'a, cari cu votulu loru au trantitu partii'a nationale romana la petiioarele fratiloru nostri magiari, respectivaminte au lovitu in ea, spre a o blama si sguidi.

Spre acestu scopu, si ca acestu cupletu sa fia completu, rogamu pre conducatorii d'in cele-l-alte, districte ca sa ni comunice listele de votare, deosebindu pre romani, pentru a-i cunoasce.

(Urmare.)

In districtulu Aradului.

C.) cerculu alegatoriu alu Radnei.

Candidati: alu partitului nationale opositionale, *Iosifu Belesiu*, protopopu gr. orientale alu tractului Totvaradii, deputatu in sinodulu eparhiale alu Aradului si in congresulu nationale, si asesore la consistoriulu metropolitanu apelativu, — si alu partitului liberale guvernamentale unghurescu, *Colomanu Biró*, proprietariu mare d'in Aradu, altu-cum necunoscutu la mass'a poporului d'in cercu.

Voturile romaniloru pentru magiarulu invingatoriu, *Colomanu Biró*, si contr'a candidatului nationale, au fostu urmatoarele:

(Urmare.)

| | | |
|---|---|---|
| z.) d'in comun'a Milov'a : | 3.) <i>Petru Gavrilu</i> , economu. | 13.) <i>Iancu Grosdii</i> , ⁵³⁾ economu. |
| 0. | 4.) <i>Teodoru Mateiu</i> , „ | 14.) <i>Savu Bardacutlu</i> , ⁵⁴⁾ „ |
| aa.) d'in comun'a Mundrulocu : | 5.) <i>Nicolau Staii</i> , „ | cc.) d'in comun'a Cladov'a : |
| 1.) <i>Eft'a Cristii</i> , primariu comunale. | 6.) <i>Vasilii Precupu</i> , „ | 1.) <i>Nicolau Crasnicu</i> , economu. |
| 2.) <i>Nic'a Cociubanu</i> , economu. | 7.) <i>Vasilii Iovittii</i> , „ | dd.) in continuare d'in comun'a Conopu : |
| bb.) d'in comun'a Sambateni : | 8.) <i>Georgiu Cantariu</i> , ⁵¹⁾ economu. | 18.) <i>Luc'a Dehelenu</i> , economu. |
| 1.) <i>Petru Cociub'a</i> ⁴⁹⁾ notariu comun. | 9.) <i>Georgiu Popii</i> , ⁵²⁾ „ | 19.) <i>Mihailu Cosm'a</i> , „ |
| 2.) <i>Milanc'a Pernevanu</i> , ⁵⁰⁾ economu. | 10.) <i>Cost'a Staii</i> , „ | |
| | 11.) <i>Acsentie Iotii</i> , „ | |
| | 12.) <i>Georgiu Toderasiu</i> , „ | |

In totalitate dera 265. romani d'in acestu cercu dandu spriginulu loru moralu si numerariu votantiloru neromani, scoasera deputatu pre domnulu magiaru *Colomanu de Biró* in o majoritate de voturi de 21. di: numai doue dieci si un'a voturi, si trantira mundri'a partitului nationale in acestu cercu mai ca curatu romanu, dandu la o parte pre demnulu luptaciu veteranu romanu, pre tat'a *Belesiu*, precumu adica de comunu ilu numiamu la Congresulu natiunale basericescu d'in Sabiiu.

Ca-ci dlu *Iosifu Belesiu*, candidatulu nostru, intrunise 423. voturi, era candidatulu domniloru *Colomanu de Biró* 444.

Trista, forte trista icona a situatiunei nostre!

Regretamu d'in sufletu acest'a perdere, acestu impasu, ce va ave funeste urmari, — si facemu responsabili pre toti acei'a, cari precumu vediuramu, au provocatu unu resultatu atatu de neasceptatu.

A sa mai vina si alte tempuri, pe candu a-poi va fi bine sa ni cunoasce mu omenii si dupa mintea si dupa anim'a loru.

In sfersitu venimu a da tributulu recunoscintiei nostre aceluor domni si frati ai nostri, cari la reu nu ne-au abandonatu, precum au fostu bravii conducatori ai poporului nostru: *Ioane Ratinu*, protopopu alu Aradului si preste o parte d'in cerculu de sub cestiune, *Ioane Popo-*

viciu Desenu, nationalulu avocatulu in Aradu si fostu deputatu d'in acestu cercu. *Paulu Milovanu*, energeticulu si resolutulu notariu d'in Mundrulocu, *Paulu Goronu*, zelosulu notariu d'in Radn'a, (dupa alegere suspinsu de la oficiu), *Maksimilianu de Miclosii*, paroculu alesu in Radn'a, celu multu poporale, *Nicolau Cab'a*, stradalniculu candidatulu de notariu in Cuvinu, *Vincentiu Ioanovicu*, parocu in Cuvinu, *Teoflu Motiu* parocu in Cuvinu, *Ioane Belesiu*, parocu destinsu in Odvosiu, (fratele candidatului nationale), *Floriantu Cab'a*, invetiatoriu de anima in Conopu, *Ioane Popovicu*, parocu in Soborsinu, *Vasilii Zorlentiannu*, bine meritatululu parocu in Capruti'a si asesore consistoriale, *Vasilii Belesiu*, parocu in Juliti'a si asesore consistoriale (fiulu candidatului nostru), *Constantinu Aindanu*, demnulu parocu in Sambateni, *Constantinu Petroviciu*, capelanu totu a-colo, *Iancu Ciorou*, plugariu totu a-colo, *Savu Draganu*, docinte in Ciciru, *Sigismundu (Vic. oru) Bosganu*, parocu in Mundrulocu, nu altu-cumu *Ioane Belesiu*, (fiulu candidatului) avocatulu in Aradu, *Iosifu Botto* asemene, *Dr. Nicolau Oncu*, candidatulu de avocatulu in Aradu, cu spriginulu loru moralu, ce au datu in misicamentulu alegerei.

Fia li de onore!

(In nrulu venitoriu vomu trece la cerculu Sant'-Anei.)

⁴⁹⁾ Sub fericitulu prefectu *Georgiu Pop'a rosu*, acum *albu* nu numai la peru, ci si la naravu chiaru. Denique „tempora mutantur, et nos mutamur in illis.” Red.

⁵⁰⁾ Chiaru si pernevanii (suburbii) d'in Aradu s'au portatu mai romanesce, maçar ca a-ici sunt multe foliuri de limbi si fabrice jidoveaci. Red.

⁵¹⁾ Cantariulu Dniei sele pe semne a fostu in man'a altor'a. Red.

⁵²⁾ Candu vine la targu la Aradu si se impretenesce cu intieleginti'a romana, se areta nationalistu infocatu si porta sindre venete pe sumanu; a-poi mai e si carturariu. Cumu se potrivaschi aceste nene Georgiu? S'au strati'a si facternici'a cu pocit'a constitutia a intratu si in poporu? Red.

⁵³⁾ Gur'a satului a-casa, — der', dieu Diou, mi-e rusine de unu asie Gur'a Satului mie G. S. celu adeveratu.

⁵⁴⁾ Implutu-ti-au bardacutiulu incai? ha mai! Red.